

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל תיאום ובקרה
האגף לחינוך מבוגרים

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : קיץ תשע"ז 2017
היקף הבחינה : יחידה אחת
מספר השאלון : 993121

הבנה, לשון ומשמעות המילים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

פרק ראשון: הבנה והבעה - 24 נקודות

פרק שני: אוצר מילים ומשמעים ושם המספר - 52 נקודות

פרק שלישי: תחביר ומערכת הפועל - 24 נקודות

סה"כ = 100 נקודות

ג. כתבו את התשובות בגוף הבחינה במקומות המיועדים לכך.

ד. כתבו בכתב ברור, ציינו סימני פיסוק. קראו את התשובות ותקנו את הדרוש תיקון.

ה. מלאו את הפרטים הבאים:	פרטי מרכז ההשכלה:
מספר נבחן/ת: _____	שם המוסד: _____
שם נבחן/ת: _____	שם היישוב: _____
שם משפחה פרטי	שם מרכז הבחינה: _____
מס ת.ז. <input type="text"/>	

הדביקו מדבקת נבחן	הדביקו מדבקת שאלון

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

בהצלחה!

למה אין פה צל? / מאת אסתר זנדברג

יש בארץ הרבה מתחמים והרבה כיכרות, אבל אין בהם צל. במקומות רבים נוטעים דקלים. אלה עצים יפים ומרשימים, אבל דקלים לא נותנים צל. בכך טמון הסבר אחד אפשרי לעובדה שאין פה צל.

1. לא פעם עולה השאלה: למה במדינה מזרח תיכונית חמה כישראל אנו מחפשים הגנה מפני השמש היוקדת, אבל ברוב המקרים אנו לא מוצאים אותה? ההגנה מהצל איננה קיימת ברחובות, בחצרות בתי הספר, בגנים הציבוריים ובתחנות האוטובוס. האדריכל ד"ר מרטין וייל ערך בארץ "מסעות בעקבות השמש", בהם מצא כי ברחבי הארץ ניתנת קדימות לעיצוב של המרחב הציבורי ולרושם החיצוני שלו, על פני הצל הטוב והמיטיב לאדם ולסביבה. בעקבות ממצאיו מגדיר ד"ר וייל את ישראל כמקום הנגוע ב"שטחים מזוהמים באור".

2. לצל יש השפעה עמוקה על איכות החיים שלנו - הרבה מעבר לנוחיות. קודם כל הוא משפיע על הבריאות שלנו: ללא הצללה מתאימה אנחנו חשופים לנזקי השמש, שאחד מהם הוא סיכון מוגבר לחלות בסרטן העור. שנית, לצל יש גם חשיבות חברתית וכלכלית: כשחם מדי ללכת ברחובות ללא צל, רבים מעדיפים לערוך קניות בקניון, אך לא כולם יכולים להרשות לעצמם לקנות בו.

3. בין אמצעי ההצללה הקיימים שמור מקום של כבוד לצמחים, ובעיקר לעצים. תרומתם מכרעת לאיכות החיים, לנועם וליופי, במיוחד בתוככי הערים. יש להם חלק בהקטנת עומס החום ובספיחת זיהום, באספקת חמצן ואף בהפחתת תאונות דרכים, ואף על פי כן ליבם של רבים גס בעצים עד כדי התנכלות של ממש: בשביל יזמי נדל"ן אדריכלים ומתכננים, ובשביל הציבור הרחב העצים הם הקורבן הראשון של כל תוכנית פיתוח: פשוט כורתים אותם. יש אומנם חוק המגן על העצים, אבל האכיפה שלו, במקרה הטוב, היא רופסת.

4. למה קיים המצב הזה אצלנו? לרשויות המקומיות יש כוונות טובות, אבל הדבר שמנחה אותן הוא קודם כל הצורך לחסוך בעלויות. הטעויות שלהן מתחילות בבחירת סוג העץ: לעיריות רבות יש חיבה ניכרת לדקל, שהוא עץ ישראלי ונעים לראותו. הוא לא מלכלך ולא צורך הרבה מים. הוא גבוה, ולכן לא מסתיר לנהגים את הרמזורים ואת הפניות. לשדרה של דקלים יש הוד והדר מעניינים, אבל היא אינה מטילה צל. גם כאשר העיריות בוחרות

את הסוג הנכון של העץ, שיש לו נוף רחב ומצל, הן מעדיפות לקנות במשתלות עצים קטנים וזולים מסוג זה. כך יחלפו שנים עד שהם יגדלו ויתנו צל.

5. על פי אותו היגיון נשתלו, לדוגמה, בפארק חדש בבאר שבע שורות של עצי דקל מרשימים ונטולי צל. בפארק החדש ביפו יש משטחי דשא חשופים עד האופק, וקשה לעכל את גודלם. ברחבות הכניסה לבניין העירייה באשדוד הותקנו ספסלים מעוצבים, כאילו להכעיס, דווקא מתחת לקרני השמש. גם הרחבה העצומה בכניסה לכנסת חשופה וכמוה אנדרטות ובתי קברות.

6. מסתבר שגם צרכני התחבורה הציבורית סובלים מתכנון לקוי. בכל תחנת אוטובוס חייבים להיות, לפי התקן, ארבעה מקומות ישיבה, אבל אין בתקן שום התייחסות לצורך בצל לממתינים. התחנות המוצלחות ביותר הן אלה שיש בהן שילוב של גגון עם עצים ששותלים לידן. אבל את זה כמעט ולא עושים.

7. חזון הצל של ד"ר מרטין וייל הוא ללא ספק מרחיק לכת. העיר הישראלית של המאה ה-21 זקוקה, לדבריו, למטריית הצללה רחבת היקף, לחופה ולכיסוי מעל המכוניות ומעל האנשים, מעל הבתים והמשרדים ובעיקר מעל השטחים הציבוריים. עד שיוגשם חזון זה נצטרך, בינתיים להסתפק בצל העצים, בתקווה שימלא את שטחי הציבור החשופים שלנו.

על פי "הארץ"

9 ביולי 2015

פרק ראשון: הבנה (24 נקודות – לכל שאלה 6 נקודות)

בחרו בשתי שאלות מתוך השאלות 1-3:

1. בפסקה 4 כתוב: "הטעויות שלהם מתחילות בבחירת סוג העץ". (6 נק')

א. הסבירו את שתי הטעויות שעושות העיריות.

ב. מדוע הן נוהגות כך? _____

2. בפסקה 2 כתוב: "לצל יש השפעה עמוקה על איכות החיים שלנו".

ציינו והסבירו שני תחומים בהם יש לצל השפעה. (6 נק')

א. _____

ב. _____

3. בפסקה 7 כתוב: "חזון הצל של ד"ר מרטין וייל הוא ללא ספק מרחיק לכת".

א. הסבירו מהו חזונו של ד"ר מרטין וייל. (6 נק')

ב. מה דעתכם על חזון זה? _____

ענו על שתי השאלות הבאות:

4. תחום החיים בו עוסק הטקסט הוא: _____ (6 נק')

היסטוריה, איכות הסביבה, אזרחות, גיאוגרפיה

5. מהי הטענה המרכזית בטקסט? (6 נק')

השלימו את המשפט: כותב הטקסט טוען ש _____

פרק שני: אוצר מילים ומשמעים ושם המספר (52 נק')

ענו על השאלות 6 - 15

6. משמעות המילה "מרשימים" בפסקה 5 היא (סמנו את הנכון): (3 נק')

א. כותבים מרשימים

ב. נותנים רשות

ג. לא מרשים לעשות משהו

ד. עושים רושם רב

7. משמעות הצירוף "מרחיק לכת" בפסקה 7 היא (סמנו את הנכון): (3 נק')

א. הולך רחוק

ב. מיטיב ללכת

ג. מביע דעה קיצונית וחריגה

ד. מתרחק מהסביבה הקרובה

8. משמעות הצירוף "שטחים מזוהמים באור" בפסקה 1 היא (סמנו את הנכון): (3 נק')

- א. שטחים טובים לחקלאות
- ב. שטחים שיש בהם יותר מדי אור
- ג. תקלות ברשת החשמל
- ד. תקלות שנגרמות בגלל זיהום אוויר

9. בפסקה 4 מצוינת המילה נוף: "הסוג הנכון של העץ שיש לו נוף רחב..."

במילון מוסברת המילה "נוף" כך:
(לפי מילון "רב מילים" /יעקב שוויקה)

1. מראה של הסביבה, שבדרך כלל רואים ממקום גבוה.
2. צמרת העץ. החלק העליון של העץ שיש בו ענפים.
3. תמונה שכוללת את כל הפרטים של משהו.

א. איזו מן ההגדרות של המילה "נוף" במילון מתאימה למשמעות המילה בטקסט? (העתיקו את ההגדרה המתאימה) (3 נק')

ב. כתבו שני משפטים שלכם, ושבצו בהם את המילה "נוף". כל משפט במשמעות אחרת. ציינו ליד כל משפט את מספר הפירוש במילון. (6 נק')

1.

2.

(3 נק')

10. לפניכם צירופי מילים מהטקסט :

(א) **מקום של כבוד** (פסקה 3) (ב) **רופסת** (פסקה 3) (ג) **רחבת היקף** (פסקה 7)

שבצו אותם במשפטים הבאים :

1. בקיץ יש תופעה _____ של טביעות בים בשל אי ציות להוראות המצילים.

2. לדוד בן גוריון ולמנחם בגין יש _____ בהיסטוריה של מדינת ישראל.

3. הנכים דורשים מהממשלה כבר שנים רבות שתשפר את מצבם הכלכלי, אבל התשובה שהם מקבלים היא בדרך כלל תשובה _____ .

11. לשון ציורית – מטאפורה

בפסקה 5 כתוב: "בפארק החדש...יש משטחי דשא חשופים...וקשה לעכל את גודלם." הסבירו מדוע הצרוף "קשה לעכל את גודלם" הוא מטאפורה. (4 נק')

(4 נק')

12. נרדפות וניגודי משמעות

(א) החליפו את המילה המודגשת במילה שמשמעותה **דומה** :

"...ברחבי הארץ ניתנת **קדימות** לעיצוב של המרחב הציבורי..." (פסקה 1)

(ב) החליפו את המילה המודגשת במילה שמשמעותה **מנוגדת** :

"לצל יש השפעה **עמוקה** על איכות החיים שלנו" (פסקה 2) _____

(3 נק')

13. **שדה סמנטי**

במאמר מופיעות המילים הבאות: ככרות, פארקים, קניון, רחבה, מתחמים
מילים אלה שייכות לשדה הסמנטי הבא: (סמנו)
ספורט, אמנות, צרכנות, עירוניות

14. א. **דרך התצורה של המילים הבאות היא "הלחם בסיסים"**.

(4 נק')

פרקו את ההלחמים למרכיביהם.

אלחוט _____
ערפח _____
תקליטור _____
דחפור _____

(8 נק')

ב. **מיינו את השמות הבאים לפי דרכי התצורה בטבלה:**

נוט, קצרת, פימאי, מרזב, שעלת, שדר, חקלאי, מקלט,

קטל מקצועות	קטלת מחלות	מקטל מכשירים	סיומת אי בעלי מלאכה

15. **שם המספר**

(8 נק')

כתבו את הספרות במשפטים הבאים במילים:

1. הדירות התייקרו בשנה האחרונה בשיעור של 12%.

2. החתונה תתקיים בתאריך 19 באוגוסט.

3. אוטובוס מספר 25 נוסע מהעיר לפרברים.

4. המכוננית הזאת עולה 71.529 ש"ח.

פרק שלישי: תחביר ומערכת הפועל (24 נק', לכל שאלה 6 נק')

בפרק זה שמונה שאלות. ארבע שאלות (16 – 19) מתחום התחביר וארבע שאלות (20 – 23) מתחום הפועל.

ענו על ארבע שאלות. תוכלו לבחור מתחום התחביר או מתחום הפועל או משניהם, כרצונכם.

תחביר

16. בפארק בבאר שבע נשתלו עצי דקל רבים.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון): (3 נק')

פשוט, מאוחה (מחובר), מורכב

ב. ציינו את הנושא ואת הנשוא _____ (3 נק')

17. כאשר נוטעים צמחים בצידי הרחובות, הם מקטינים את עומס החום.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון): (3 נק')

פשוט מאוחה (מחובר) מורכב

ב. אם המשפט מורכב תחמו את הפסוקית. אם הוא מחובר תחמו את אבריו. (3 נק')

18. הצל משפיע לטובה על איכות החיים שלנו, ושמש חזקה גורמת לנזקים בעור.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון): (3 נק')

פשוט מאוחה מורכב

ב. סמנו במשפט שני משלימי פועל ומשלים שם אחד. (3 נק')

19. צרכני התחבורה הציבורית סובלים מהשמש הקופחת על ראשיהם.

א. זהו את סוגו של המשפט (סמנו את הנכון): (3 נק')

פשוט מאוחה (מחובר) מורכב

ב. סמנו במשפט את הנושא, את הנשוא ומשלים שם אחד. (3 נק')

מערכת הפועל

20. א. כתבו את השורש של כל שם פעולה.

(3 נק')

ב. כתבו פועל בנטייה מאותו השורש (לפי בחירתכם)

(3 נק')

שם הפעולה	השורש	פועל בנטייה
דוגמה : דְּרִיכּוֹת	ד.ר.כ	דרכנו
ספור	_____	_____
התעמלות	_____	_____
זליקה	_____	_____

21. כתבו בטבלה את הבניין ואת הגוף של הפעלים הבאים:

(6 נק')

הפועל	הבניין	הגוף
יגשם	_____	_____
התנפלו	_____	_____
מסתירה	_____	_____

22. השלימו את החסר, הקפידו על צורת הגוף הנכונה:

(6 נק')

מסתפקים	צורת העתיד היא	_____
פעסתי	צורת העתיד היא	_____
תלמדנה	צורת ההווה היא	_____
נותנים	צורת העבר היא	_____
חפשתן	צורת העתיד היא	_____
תגדירו	צורת שם הפועל היא	_____

23 . "ברחבת הכניסה ... הותקנו ספסלים מעוצבים" (פסקה 5)
בפועל "התקנו" ציינו-

את הבניין _____ (2 נק'י)

את השורש _____ (2 נק'י)

את משמעות הבניין _____ (2 נק'י)

(בחרו את משמעות הבניין הנכונה מתוך מחסן המשמעויות הבאות:)

גרימת פעולה; הדדיות; פעולה רגילה; פעולה סבילה;

בהצלחה!

